

GALVENIE IZMANTOTIE TERMINI

Administratīvais slogs – visas darbības, kuras jāveic, sniedzot informāciju valsts vai pašvaldību institūcijām, tāpat arī tās tiesību normas, kas nosaka informācijas sniegšanas pienākumus trešajām personām, piemēram, patērētājiem vai sadarbības partneriem. Tai skaitā administratīvo slogu veido administratīvās izmaksas, kas rodas, lai izpildītu normatīvo aktu prasības, kā arī no tādām aktivitātēm, ko persona brīvprātīgi neveiktu.¹

Aglomerācija (plānošanā) – augsti urbanizēta teritorija, kas visbiežāk sastāv no šīs teritorijas centra – vienas vai vairākām lielām pilsētām – un apkārtējās teritorijas pilsētām un lauku centriem, kam ir cieši savstarpēji sakari. Tās robežas nosaka mobilitātes intensitāte, iedzīvotāju svārstmigrācija un pakalpojumi attīstībai.² Pamatnostādņu kontekstā aglomerācija tiek attiecināta uz galvaspilsētu Rīgu un ar to funkcionāli saistīto apkārtējo teritoriju (t.i. Rīgas aglomerācija jeb Rīgas metropoles areāls – abi termini lietoti ar vienādu nozīmi, precīzu teritoriju sk. pamatnostādņu 5.1.1.3.nodaļā).

Apdzīvoto vietu grupas – (šo pamatnostādņu ietvaros pakalpojumu „groza” kontekstā) apdzīvojuma hierarhija, ko veido „Latvija 2030” noteiktās attīstības centru grupas – starptautiskas nozīmes attīstības centri, nacionālas nozīmes attīstības centri, reģionālas nozīmes attīstības centri, novadu nozīmes attīstības centri, – kā arī mazākas apdzīvotās vietas (pagastu centri, ciemi), kas noteikta kā pēc ranga apdzīvojuma struktūrā zemākā apdzīvoto vietu grupa un kas aptver Latvijas teritoriju ārpus starptautiskas, nacionālas, reģionālas un novadu nozīmes attīstības centriem.

Attīstības centrs – teritorija, kurā ir resursu (t.sk. cilvēkresursu), sociālo un ekonomisko aktivitāšu koncentrācija un kas veicina apkārtējās teritorijas attīstību.³ „Latvija 2030” definē 4 starptautiskas nozīmes attīstības centrus, 9 nacionālas nozīmes centrus un 21 reģionālas nozīmes attīstības centru (kopā 30, starptautiskas nozīmes attīstības centri – Rīga, Liepāja, Daugavpils, Ventspils – vienlaikus ir arī nacionālas nozīmes attīstības centri). Novadu nozīmes attīstības centrus nosaka reģionālā un vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentos – teritorijas plānojumā un/vai attīstības programmā.

Attīstības plānošanas sistēma – aptver politikas un teritorijas attīstības plānošanu, kā arī nodrošina attīstības plānošanas sasaisti ar finanšu plānošanu un valsts un pašvaldību institūciju pieņemto lēmumu savstarpējo saskaņotību.⁴

Biznesa inkubators – struktūra, kuras pamatfunkcija ir veicināt jaunu firmu izveidošanos jebkurā tautsaimniecības nozarē, nodrošinot tās „inkubācijas periodā” (parasti 3-5 gados) ar telpām, infrastruktūras pakalpojumiem un konsultācijām uzņēmējdarbības pamatjautājumos.⁵

Demogrāfiskā slodze – statistikas rādītājs, kas raksturo bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecību pret darbības vecuma iedzīvotājiem.

¹ *Paplašinātais standarta izmaksu modelis: Rokasgrāmata*. Valsts kanceleja, 2011, 18.lpp. Pieejama: www.mk.gov.lv/file/files/ESfondi/2011/as_metrgr_psim_e-vide.pdf.

² Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.

³ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.

⁴ Attīstības plānošanas sistēmas likums.

⁵ Komercedarbības konkurētspējas un inovācijas veicināšanas programma 2007.-2013.gadam.

Funkcionālās (mērķ)teritorijas – teritoriju grupas valsts ietvaros, kuras vieno kopīgas pazīmes, kas atšķir tās no citām teritorijām, tai skaitā, līdzīgs ģeogrāfiskais raksturojums, funkcionālā nozīme valsts un reģionu telpiskajā struktūrā, izaicinājumi un attīstības iespējas u.c. Šīs teritorijas aptver vairākas pašvaldības un šķērso plānošanas reģionu (t.i. administratīvi noteiktu teritoriju) robežas (starpautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri, lauku attīstības telpa, Rīgas metropoles areāls, Baltijas jūras piekraste, Austrumu pierobeža un izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli – „Latvija 2030” noteiktās nacionālo interešu telpas). Uz funkcionālām teritorijām, kas veido vienotu ģeogrāfisku telpu (Rīgas metropoles areāls, Baltijas jūras piekraste, Austrumu pierobeža), attiecināms arī specifiskāks formulējums – **funkcionālie reģioni**. Jaunās reģionālās politikas paradigmas ietvaros fokuss ir pārvirzījies no administratīviem uz funkcionāliem reģioniem/teritorijām. Vienlaikus administrēšanas atvieglošanai funkcionālo teritoriju robežas šajās pamatnostādņēs tiek noteiktas, ievērojot vietējo pašvaldību robežas.

Funkcionālās saites – teritoriju savstarpējā mijiedarbība un sadarbība.⁶

Ilgspējīga attīstība – sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.⁷

Inovācija – process, kurā jaunas zinātniskās, tehniskās, sociālās, kultūras vai citas jomas idejas, izstrādnes un tehnoloģijas tiek īstenotas tirgū pieprasītā un konkurētspējīgā produktā vai pakalpojumā.⁸

Inovatīva uzņēmējdarbība – rosina saimniekošanā efektīvi izmantot jaunākos zinātnes un tehnoloģiju attīstības sasniegumus. Inovatīvā darbība veicina augsti profesionāli kvalificētu speciālistu iesaistīšanos saimnieciskajā darbībā un pieaugošu pieprasījumu pētnieciskā darba veikšanai augstskolās un zinātniski pētnieciskās iestādēs. Inovācijas gala rezultāts ir jauni, pasaules tirgū konkurētspējīgi produkti un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību, kas nodrošina nozīmīgu iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, vairāk darbavietu kvalificētiem speciālistiem, kas savukārt veicina ekonomisko izaugsmi, sabiedrības labklājību un valsts uzplaukumu kopumā.⁹

Integrēta pieeja – pieeja attīstības plānošanā, kas paredz koordinētu telpisko, tematisko un laika dimensiju, nodrošinot interešu saskaņotību starp visiem pārvaldes līmeņiem (nacionālo, reģionālo, vietējo) un ieinteresētajām pusēm (iedzīvotājiem, uzņēmējiem, nevalstiskajām organizācijām u.c.), izmantojot konkrētus (finanšu) instrumentus, lai sasniegtu noteiktos mērķus.¹⁰

Integrēta plānošana – process, kas īpašās plānošanas aktivitātēs iesaista dažādus administratīvos līmeņus un dažādus sabiedrības un ekonomikas sektorus jeb nozares, pretstatā nozaru plānošanai. Integrētā plānošana ir kā fokālais punkts institūciju iniciatīvām un attiecīgo resursu piesaistīšanai. Integrētās jeb visaptverošās plānošanas kontekstā ekonomikas, sociālie, ekoloģiskie un kultūras faktori tiek apvienoti un kombinēti, lai sniegtu priekšlikumus

⁶ VARAM. *Metodiskie ieteikumi pašvaldību attīstības programmu izstrādei vietējā un reģionālā līmenī*. Rīga, 2010. Pieejams:

http://www.rapl.m.gov.lv/uploads/filedir/Regionala%20attistiba/New%20Folder/Methodika_AP_izstradei.doc.

⁷ Latvijas ilgspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.

⁸ Komercedarbības konkurētspējas un inovācijas veicināšanas programma 2007.-2013.gadam.

⁹ Latvijas Tehnoloģiskā Centra definīcija. Pieejama: http://www.innovation.lv/ino2/index2.php?kat=par_portalu.

¹⁰ VARAM. *Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī*. Rīga, 2010.

VARAMPiel_6_011013_pamn; Reģionālās politikas pamatnostādņu 2013.-2019.gadam projekta 6.pielikums (TA-2105)

teritoriāliem un infrastruktūras izmantošanas lēmumiem ar mērķi veicināt ilgtspējīgu teritoriālu attīstību.¹¹

Īpaši atbalstāmā teritorija – teritorija, kurā ilgstoši saglabājas negatīvas ekonomiskās un sociālās attīstības tendences vai viena no šīm tendencēm un kurai ar likumu piešķirts īpaši atbalstāmās teritorijas statuss.¹²

Klasteris (puduris) – komersantu, pētniecības, izglītības un citu saistīto institūciju sadarbības tīkls, kas darbojas noteiktā tautsaimniecības nozarē vai savstarpēji saistītās nozarēs, izmanto radniecīgas tehnoloģijas un līdzīga profila darbaspēka resursus, sastāv no juridiski neatkarīgiem komersantiem, kas ir savstarpēji konkurējoši, un vienlaicīgi īsteno savstarpēju sadarbību.¹³

Kohēzija – attīstība vai pasākumi, kas vērsti uz attīstības līdzsvarošanu, novēršot nevēlamas atšķirības starp dažādām teritoriālām vienībām. Teritoriālās kohēzijas mērķis ir veicināt visu teritoriju saskaņotu un ilgtspējīgu attīstību, pamatojoties uz to teritoriālajām iezīmēm un resursiem.

Konkurētspēja – termins *nacionālā konkurētspēja* tiek izmantots trijos galvenajos veidos: ražīguma mēraukla, relatīvo izmaksu rādītājs un tirgus daļas īpašās „stratēģiskās” nozarēs.¹⁴

Kopiena – cilvēku grupa, kam raksturīgas kopīgas teritoriālas, ekonomiskas, sociālas vai kultūras intereses, šo pamatnostādņu kontekstā arī vietējās pašvaldības iedzīvotāju kopums.

Kritiskā masa – resursu, kas nepieciešami izaugsmei – cilvēkkapitāla, sociālā kapitāla, infrastruktūras un dabas vai cilvēku veidotu labvēlīgu iezīmju (*amenities*) – minimālā kombinācija teritorijas attīstības procesu izraisīšanai.¹⁵

Lauku attīstības telpa – (šo pamatnostādņu kontekstā) novadi, kuros neietilpst reģionālas nozīmes attīstības centri (kopā 89 pašvaldības uz 2013.gada 1.augustu).

Mentori – pieredzējuši vadītāji, uzņēmēji, profesionāli eksperti dažādās nozarēs, kuri darbojas kā padomdevēji. Ar līdzīgu nozīmi tiek lietots arī termins „**zināšanu eņģeļi**”.

Metropole – liela pilsēta ar labu sasniedzamību un cilvēkam labvēlīgu vidi. Metropole ir valsts vai reģiona ekonomiskais, politiskais un kultūras centrs un ir nozīmīgs starptautisko sakaru mezgla punkts.¹⁶ Pamatnostādņēs Latvijas mērogā ar metropoli tiek saprasta Rīga.

Metropoles areāls – sk. definīciju terminam „aglomerācija”. Pamatnostādņu kontekstā metropoles areāls tiek attiecināts uz galvaspilsētu Rīgu un ar to funkcionāli saistīto apkārtējo teritoriju (t.i. Rīgas aglomerācija jeb Rīgas metropoles areāls – abi termini lietoti ar vienādu nozīmi, precīzu teritoriju sk. pamatnostādņu 5.1.1.3.nodaļā).

Pakalpojumu „grozs” – vēlamais pakalpojumu apjoms, kas nodrošināms iedzīvotājiem, diferencēts pa apdzīvoto vietu grupām un aptverot pakalpojumus, kuru sniegšanā ir pielietojama teritoriāla diferenciācija (t.i. pakalpojumu „groza” apjoms atšķiras starp apdzīvoto vietu grupām pēc to ranga apdzīvojuma struktūrā; jomas: kultūra, veselība, sociālie pakalpojumi, izglītība, zinātne, jaunatne un sports).

¹¹ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.

¹² Reģionālās attīstības likums.

¹³ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.

¹⁴ *Pētījuma „Valsts konkurētspējas novērtējuma un ilgtspējīga valsts konkurētspējas uzraudzības modeļa izstrāde” ziņojums*. Rīga, 2012. Pieejams: http://www.mk.gov.lv/files/latvijas_konkuretspejas_izvertējums2011_final.pdf.

¹⁵ OECD. *OECD Rural Policy Reviews. The New Rural Paradigm: Policies and Governance* (OECD Publishing, 2006). Pieejama: http://www3.unisi.it/cipas/ref/OECD_2006_Rural_Paradigm.pdf.

¹⁶ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.

VARAMPiel_6_011013_pamn; Reģionālās politikas pamatnostādņu 2013.-2019.gadam projekta 6.pielikums (TA-2105)

Pakalpojumu pieejamība – iespēja saņemt pakalpojumu. Jēdziens ietver pakalpojuma nodrošināšanas/sniegšanas faktu un pakalpojuma kvalitāti/pilnīgumu/apjomu, neatkarīgi no tā sniegšanas vietas un formas (ierašanās klātienē vai mobilās pakalpojumu sniegšanas formas).

Pakalpojumu sasniedzamība – iespēja nokļūt pakalpojuma sniegšanas vietā, izmantojot privāto vai publisko transportu un transporta infrastruktūru (attiecas uz pakalpojumiem, kas jāsaņem klātienē). Papildus fiziskai sasniedzamībai, izmantojot transporta infrastruktūru, savienojamība ar modernu telekomunikāciju sistēmu starpniecību veicina teritoriju sasniedzamību netaustāmā veidā.

Partnerība – partnerība, kas darbojas noteiktā teritorijā, ir instruments pārvaldības uzlabošanai. Tā tiecas uzlabot politikas koordināciju un pielāgošanu vietējiem apstākļiem, sekmēt labāk mērķētu programmu sagatavošanu un to veiksmīgāku izmantošanu, iekļaut pilsoniskās sabiedrības bažas stratēģiskās plānošanas aktivitātēs ar plašākas līdzdalības palīdzību, stimulēt organizāciju iesaisti vietējos projektos un veicināt lielāku apmierinātību ar īstenoto politiku. Partnerības var būt orientētas uz nodarbinātības, sociālās vai ekonomiskās attīstības jautājumiem. Tās bieži raksturo dalībnieku iesaiste no nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa, no dažādām politikas jomām un tautsaimniecības nozarēm, gan no publiskā, gan privātā sektora. Partnerības pielieto integrētu pieeju daudzdimensionālu problēmu risināšanai.¹⁷

Pašplūsmas urbanizācijas process – pilsētīpa apbūves izplešanās, samazinot lauksaimniecības izmantojamās zemes platības un veidojot apbūves teritorijas, kuras pārsvarā funkcionē tikai kā mājoklis.

Pašvaldību vērtētie ieņēmumi – ietver iedzīvotāju ienākuma nodokļa, nekustamā īpašuma nodokļa par ēkām, nekustamā īpašuma nodokļa par zemi, nekustamā īpašuma nodokļa par inženierbūvēm un nekustamā īpašuma nodokļa par mājokļiem prognozi. 2013.gadam vērtētie ieņēmumi noteikti Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumu Nr.874 „Noteikumi par pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumiem un to sadales kārtību 2013.gadā” 3.pielikumā. Šis rādītājs ir objektīvāks par pašvaldību pamatbudžetu ieņēmumiem, jo tajā neietilpst valsts budžeta transferti, tai skaitā pašvaldību budžetā saņemtie valsts budžeta transferti Eiropas Savienības struktūrfondu finansēto projektu īstenošanai.

Pilsētas – (šo pamatnostādņu kontekstā) starptautiskas, nacionālas, reģionālas nozīmes attīstības centri atbilstoši „Latvija 2030” definējumam, kā arī citas apdzīvotās vietas, kam ir pilsētas statuss. Administratīvas teritorijas ir tikai republikas pilsētas (t.i. starptautiskas un nacionālas nozīmes attīstības centri), pārējās pilsētas ietilpst novadu pašvaldību sastāvā.

Plānošanas reģioni – atvasinātas publiskās personas, kas savas kompetences ietvaros nodrošina reģiona attīstības plānošanu, koordināciju, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību.¹⁸ Latvijā pastāv pieci plānošanas reģioni – Kurzemes, Latgales, Rīgas, Vidzemes, Zemgales. Sākotnēji izveidojušies pēc pašvaldību iniciatīvām kopīgai attīstības plānošanai, koordinācijai un pašvaldību sadarbības nodrošināšanai. Plānošanas reģionu lomu valsts pārvaldes struktūrā, funkcijas un pārvaldes struktūru nosaka 2002.gada 21.martā pieņemtais Reģionālās attīstības likums. Plānošanas reģionu teritorijas nosaka Ministru kabineta 2009.gada 5.maija noteikumi Nr. 391 „Noteikumi par plānošanas reģionu teritorijām”.

Policentriska attīstība – vērsta uz policentriskas telpiskās struktūras (sk. zemāk) attīstīšanu un nostiprināšanu, tās pretstats ir monocentriska attīstība (raksturīgs viens izteikti dominējošs centrs).

¹⁷ OECD LEED Partnerību un vietējās pārvaldības foruma izmantotā definīcija. Pieejama: http://www.oecd.org/document/22/0,3746,en_2649_34417_20743766_1_1_1_1,00.html.

¹⁸ Reģionālās attīstības likums.

VARAMPieI_6_011013_pamn; Reģionālās politikas pamatnostādņu 2013.-2019.gadam projekta 6.pielikums (TA-2105)

Policentriska telpiskā struktūra – tiek attiecināta uz apdzīvojuma sistēmas morfoloģiju. Tā pieņem, ka dažādos apdzīvoto vietu hierarhijas līmeņos pastāv vairākas līdzīga izmēra pilsētu aglomerācijas, pretstatā situācijām, ka katrā no līmeņiem dominē tikai viena liela centrālā pilsēta, dažkārt pat izslēdzot atsevišķu telpisko starplīmeņu eksistenci. Policentriskās telpiskās struktūras un attīstības princips var tikt piemērots dažādos līmeņos, sākot no visas Eiropas līdz reģionam.¹⁹

Policentrisks – ar daudziem centriem; apdzīvojums, kur pastāv vairāki līdzvērtīgi vai arī viens otru papildinoši centri.²⁰

Publiskā un privātā partnerība – publiskā un privātā sektora sadarbība, kuru vienlaikus raksturo šādas pazīmes: a) sadarbība notiek starp vienu vai vairākiem publiskajiem partneriem un vienu vai vairākiem publiskās un privātās partnerības procedūrā iesaistītajiem privātajiem partneriem, b) sadarbība notiek, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības būvdarbu veikšanā vai pakalpojumu sniegšanā, c) tā ir ilgtermiņa sadarbība, kas ilgst līdz 30 gadiem, likumā paredzētajos gadījumos arī ilgāk, d) publiskais un privātais partneris apvieno un izmanto tam pieejamos resursus (piemēram, īpašumu, finanšu līdzekļus, zināšanas un pieredzi), e) atbildība un riski tiek dalīti starp publisko partneri un privāto partneri.²¹

Radošums – iedzimta un izkopta indivīda īpašība/spēja radīt oriģinālas un jaunas nozīmes tēlus. Radošā darbība palīdz atklāt jaunas iespējas un formas labākajiem kopā dzīvošanas un darbības modeļiem, piemēroties jauniem apstākļiem un pārveidot esamību ar radošās iztēles un iniciatīvas palīdzību. Radošums attiecināms ne tikai uz jaunu mākslas priekšmetu vai stilu radīšanu, bet uz problēmu risināšanu jebkurā iespējamā jomā.²²

Reģionālā attīstība – labvēlīgas pārmaiņas sociālajā un ekonomiskajā situācijā visā valsts teritorijā vai atsevišķās tās daļās.²³

Reģionāla augstskola – (šo pamatnostādņu kontekstā) augstskola (t.sk. universitāte), kura atrodas ārpus Rīgas pilsētas.

Reģionālā iekšzemes kopprodukta uz vienu iedzīvotāju dispersija – variācijas koeficients, izteikts procentos. Raksturo reģionu novirzi % no valsts vidējā IKP līmeņa. Ja skaitlis ir 0, tad atšķirības starp reģioniem neeksistē, proti, valstī pilnīgi visos reģionos tiek saražots vienāds IKP.

Reģionālā politika – pasākumu un rīcību kopums reģionālās attīstības sekmēšanai, kura mērķis ir nodrošināt attīstību visā valsts teritorijā un samazināt nelabvēlīgās sociālekonomiskās attīstības atšķirības starp teritorijām, katrai teritorijai sniedzot tās specifiskajai situācijai (attīstības izaicinājumiem un iespējām) nepieciešamos atbalsta instrumentus un teritoriāli koordinējot nozaru attīstību.

Reģioni – pēc ģeogrāfiskām, ekonomiskām, politiskām, kulturālām vai citām pazīmēm nodalītas teritorijas vienības. Reģiona koncepts ir daudzdimensionāls, kas tiek attiecināts uz ģeogrāfisko teritoriju ar spēcīgu dabisko identitāti un viengabalainību, piemēram, kalnu vai piekrastes reģions; tā ir teritorija ar nozīmīgu ekonomisko identitāti vai viengabalainību, piemēram, teritorijas, kas koncentrējas ap lielu pilsētu jeb metropoli; tā ir teritorija, kas tiek raksturota ar īpašām aktivitātēm, piemēram, ar rūpniecības specializāciju; tā ir arī politiski administratīva vienība, ko pārvalda ievēlēta reģionāla padome vai ko administrē nacionālās valdības izveidota administrācija; kā arī tā ir teritorija ar īpašu kultūras identitāti un vēsturi

¹⁹ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.

²⁰ Nacionālais attīstības plāns 2007.-2013.gadam.

²¹ Publiskās un privātās partnerības likums.

²² Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.

²³ Reģionālās attīstības likums.

(reģionā lietotu valodu, kultūru utt.). Pamatnostādņēs termins „reģions” tiek lietots vai nu vispārīgā nozīmē (teorētisks reģions jebkurā valstī – šādā kontekstā termins izmantots galvenokārt, aprakstot reģionālās politikas attīstības tendences pasaulē), vai arī ar to saprotot pastāvošos plānošanas reģionus (statistikas datu analīzes kontekstā arī statistiskos reģionus).

Statistiskie reģioni – balstoties uz 2003. gada 26. maija Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1059/2003 par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS) izveidi (turpmāk - regula) ietvertajiem pamatprincipiem noteikts Latvijas teritoriālais iedalījums statistikas apkopšanas vajadzībām (NUTS III līmenī). Latvijas statistiskie reģioni 2004.gada 28.aprīlī apstiprināti ar Ministru Kabineta rīkojumu Nr.271 “Par Latvijas Republikas statistiskajiem reģioniem un tajos ietilpstošajām administratīvajām vienībām”. 2005.gada 26.oktobrī Latvijas statistiskie reģioni tika apstiprināti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.1888/2005, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1059/2003 par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS) izveidi saistībā ar Čehijas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Ungārijas, Maltas, Polijas, Slovēnijas un Slovākijas pievienošanu Eiropas Savienībai. Latvijas statistiskie reģioni sakrīt ar plānošanas reģioniem, izņemot Rīgas plānošanas reģionu, kas lielā iedzīvotāju skaita dēļ sadalīts divos statistiskajos reģionos – Rīgas statistiskajā reģionā un Pierīgas statistiskajā reģionā.

Subsidiaritātes princips — politiku īsteno tā valsts vai pašvaldības institūcija, kura atrodas pēc iespējas tuvāk pakalpojuma saņēmējiem, un attiecīgie pasākumi tiek efektīvi īstenoti pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī.²⁴

Tehnoloģiju (zināšanu) pārnese – noteiktas tehnoloģijas (zināšanu, ražotprasmes, tehnoloģiju) nodošana no viena tehnoloģiju lietotāja otram, vienā zemē radītu tehnoloģiju pielietošana citā, ar nolūku radīt jaunus produktus, procesus vai pakalpojumus.²⁵ Zināšanu pārnese apzīmē zinātnes un pētniecības rezultātu izmantošanu tautsaimniecības attīstībai un sociālo problēmu risināšanai.²⁶

Teritoriāla diferenciacija – atšķirīgu nosacījumu vai risinājumu piemērošana politiku īstenošanā dažādās teritorijas daļās (piemēram, pakalpojumu apjoma teritoriāla diferenciacija, nozaru politiku diferenciacija).

Teritorija – (šo pamatnostādņu kontekstā) administratīva vai funkcionāla teritoriāla vienība valsts ietvaros, to grupas vai daļas.

Teritorijas specializācija – perspektīvās ekonomiskās attīstības iespējas un virzieni, t.sk. vadošie un perspektīvie uzņēmējdarbības virzieni (ražošanā, pakalpojumos u.c. uzņēmējdarbībā), kas definēti plānošanas reģiona vai pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijā (reģioniem – ekonomikas profils, pašvaldībām – specializācija). Specializācija uzņēmējdarbībā attiecīgajā teritorijā atspoguļojas arī izglītības piedāvājumā (vietējā izglītības profilā) un lielākajos attīstības centros arī pētniecībā. Teritorijas specializācijai jābalstās uz teritorijas stiprajām pusēm, tās specifiku, īpašajām priekšrocībām, tradīcijām un citiem apsvērumiem.²⁷

²⁴ Attīstības plānošanas sistēmas likums.

²⁵ Komerccdarbības konkurētspējas un inovācijas veicināšanas programma 2007.-2013.gadam.

²⁶ Reģionālās pētniecības tematikai veltīts elektroniskais resurss, kas ir izveidots projekta „Augstskolu pētnieciskais potenciāls reģionālās attīstības veicināšanai” ietvaros (http://petnieciba.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=281:zinanu-prnese-un-zinanu-sabiedrba-iekaujua-pieeja&catid=37:ms-rakstm&Itemid=94).

²⁷ Sīkāk par specializāciju skatīt VARAM izstrādātajos *Metodiskajos ieteikumos ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī* (2010). Pieejams: http://www.rapl.gov.lv/uploads/filedir/Regionala%20attistiba/New%20Folder/Methodika_AP_izstradei.doc. VARAMPiel_6_011013_pamn; Reģionālās politikas pamatnostādņu 2013.-2019.gadam projekta 6.pielikums (TA-2105)

Vērtību ķēde – darbību virkne (ietverot primārā produkta ražošanu, pārstrādi, tirdzniecību utt.), lai pārstrādātu izejvielas produktos, kurus tālāk var lietot patērētāji. Katrā no vērtību ķēdes posmiem produktam tiek pievienota vērtība, lai to varētu pārdot par augstāku cenu. Darbību ķēde produktam sniedz lielāku pievienoto vērtību, nekā tās atsevišķu posmu vērtību summa. Ar līdzīgu nozīmi tiek lietots arī termins „**ražošanas ķēde**”.

Vienas pieturas aģentūras princips – pakalpojumu piegādes veids, tādu darba organizācijas metožu izmantošana, kas, pamatojoties uz institūciju savstarpējo sadarbību saskaņā ar labas pārvaldības principu, ļauj personām saņemt pieprasītos pakalpojumus vienuviet klātienē vai elektroniski, fiziski nevēršoties institūcijā pie atbildīgās amatpersonas, kas izskata iesniegto pieteikumu, saskaņo to un pieņem lēmumu par pieprasītā pakalpojuma izpildi.²⁸

Vietējās pašvaldības – vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu vēlētas pārstāvniecības — domes — un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju, kā arī Ministru kabineta doto uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.²⁹ Uz 2013.gada 1.augustu Latvijā ir 119 vietējās pašvaldības.

Vietējs – (šo pamatnostādņu kontekstā) saistīts ar vietējās pašvaldības mērogu, vietējo pārvaldes līmeni vai vietējo pašvaldību kā iestādi.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs

Edmunds Sprūdžs

²⁸ Konceptija par vienas pieturas aģentūras principa ieviešanu valsts un pašvaldību pakalpojumu pieejamībā.

²⁹ Likums „Par pašvaldībām”.

VARAMPiel_6_011013_pamn; Reģionālās politikas pamatnostādņu 2013.-2019.gadam projekta 6.pielikums (TA-2105)